

Zadeva: Uvodna vprašanja za PRVO tele-konferenčno sejo - TK SVS

Spoštovani kolegi,

Najprej čestitke vsem nam, da nam je uspelo oblikovati **Nacionalni svet za demokratično spremembo volilnega sistema** oz. krajše »Svet SVS« tudi samo »Svet« ali »SVS«.

Sam ustanovitev tega Sveta razumem predvsem kot veliko delovno obvezo. Najprej, da v neprestanem soočanju z demokratično javnostjo, z aktivnimi državljani torej, oblikujemo predlog novega sistema in izvedbene zakonodaje, nato napor, da prepričamo večino državljanov, da je ta predlog treba uveljaviti in uzakoniti. Že zdaj vemo, kdo vse se bo temu upiral: sedanji (in vsakokratni) poslanci, ki verjamejo, da so cvet naroda in da je sistem, ki je izvolil prav njih, edini sprejemljiv in najboljši. Politične stranke, ki so v četrto stoletje delovanja tega sistema obvladale številne »drobne skrivnosti«, ki jim zdaj v pretežni meri zagotavljajo vsakič znova (in brez posebnega truda!) izvoliti pretežen del svoje strankarske nomenklature. Politična elita, ki se pajdaši medstrankarsko, posebej, kadar iz velikih projektov diši po svežem mleku.

Ta del bo najtežji.

Toda pojdimo postopoma. Delovna skupina dela »s polno paro« in išče za posamezne ideje in predloge ustrezne strokovne argumente. Nekateri, ki na potek dogajanja gledajo »bolj od zunaj« in v strokovnih razpravah niso direktno prisotni, bi seveda radi, da neposredno poudarjamo »načela« (kot so npr. sorazmernost, odločilen vpliv volivcev, proporcionalnost, spolna uravnoteženost, itd.), toda to so za delovno skupino DELOVNA IZHODIŠČA: sprejeli smo jih v uvodnem tekstu Pristopne izjave za ustanovitev SVS in zdaj ni nobene koristi od njihovega (neprestanega) ponavljanja. Treba jih je preprosto spoštovati in vgraditi v vsebinske elemente novega sistema.

Prav pri teh vsebinskih elementih novega sistema pa je še vrsta dilem, katera rešitev je najustreznejša. Pomembno se mi zdi, da se je delovna skupina dogovorila, da se bo v pretežni meri naslanjala na evropske sisteme, da bo torej zajemala iz delujočih volilnih sistemov in ne bo pretirano težila k »originalnosti«. Seveda pa je treba vsako posamezno rešitev ustrezno prenesti v naše razmere. Te pa so kar precej specifične, zlasti v dejstvu, da med našimi političnimi strankami ni ničelne tolerance do nespoštovanja zakonov in pravnega reda, do korupcije in nepotizma, do nespoštovanja osnovnih načel kulturnega dialoga (beri: do laži, zavajanja in žalitev). Skratka, ker je naša politična nomenklatura padla v blatni parter, bo verjetno treba v novi zakonodaji nekatera od teh vprašanj zaostri, čeprav so v večini držav razumljiva sama po sebi.

V praktičnem delu sta zdaj na dnevnem redu predvsem dve vprašanji in predlagam, da se v torkovi TK posvetimo predvsem njima. To sta naslednji:

- Kako oblikovati sistem glasovanja s PRVIM GLASOM (pogoji kandidiranja, uravnoteženje političnih strank in »civilnih list« pri vlaganju kandidatov, kako oblikovati glasovnico (eno ali ločeno, dve?), katere podatke zahtevati od kandidatov, kdo ne more kandidirati, kaj so stvari, zaradi katerih se lahko poslancu mandat zamrzne ali odvzame, itd.);

- Kako oblikovati predlagano število VO in VE. V predlogu zakona iz leta 2014 smo predlagali 12 VE s po 4 okraji in se posebej nismo spuščali v vprašanje, ali je sploh mogoče doseči družbeno soglasje za tako ureditev. Očitno je, da že določitev novih VO presega dogovorno sposobnost DZ, določevanje novih VE pa bi se verjetno prepletlo z razpravo o določitvi (ustanovitvi) pokrajin. Zato se ponuja druga opcija: da kot nove VE sprejmemo že ustaljene »statistične regije«, razlike v njihovi velikosti (število prebivalcev) pa bi uravnotežili z različnim številom mandatov, ki bi pripadle posamezni regiji (švedska rešitev).

Spoštovani kolegi,

Zadnjič sem obljubil, da bom malo pobrskal po podatkih o naših statističnih regijah in poskušal prikazati sliko, ki jo dobimo, če bi statistične regije vzeli kot volilne enote in jih razdelili na 44 volilnih okrajev.

Podatki so naslednji: Slovenija ima 2 mio prebivalcev, ki so nastanjeni v 12. regijah, in 90 poslancev (dva mandata pripadata manjšinam, kjer je VO kar država kot celota). Če izhajamo iz predpostavke, da bi po večinskem principu volili polovico DZ, torej 44 poslancev, in bi na vsak VO pripadal en mandat, to pomeni, da bi pripadal po en mandat na vsakih približno 45.000 prebivalcev. Če te podatke prenesemo na sliko statističnih regij, dobimo naslednje število mandatov na vsako:

	Regija	št. prebivalcev	št. VO /mandatov	
1	Gorenjska	207.842	5	
2	Goriška	118.421	3	
3	JV Slovenija	145.859	3	
4	Koroška	70.835	2	
5	Obalno-kraška	116.421	2	
6	Osrednjeslovenska	554.871	12	
7	Podravska	326.510	7	
8	Pomurska	114.397	2	
9	Posavska	75.983	2	
10	Primorsko-Notranjska	53.092	1	
11	Savinjska	258.345	4	
12	Zasavska	57.198	1	
	skupaj	2.099.774	44	

To sta torej vprašanji: sistem volitev po večinskem principu in prednosti in slabosti, če kot nove VE vzamemo statistične regije.

Menim, da sta vznemirljivo izhodišče za razpravo na PRVI TK SVS.

S pozdravi vsem.

Emil Milan Pintar

Domžale, 5.4.2021